

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

Luontotyytit on saatava saaminen luontovahinkojen soveltamisalaan lisäämällä 3 §:n (Määritelmät) kohtaan 6) uusi alakohta 5) " 7 luvussa tarkoitetuille uhanalaisille, suojelluille ja tiukasti suojelluille luontotyypeille".

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

-

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Luonnonsuojelusuunnittelu 14 § (Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma)

Ehdotus on oikean suuntainen, mutta jatkossa tulisi arvioida tarvitaanko ohjauksineksi ilmastolain mukainen suunnittelulaki, jolla voidaan vaikuttavammin turvata luonnon monimuotoisuutta. Ilmastolaissa on muun muassa vuosilukutavoitteita ilmastokriisin ratkaisuun.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

-

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

44.2 §:n kohtaan 7) esitämme lisäystä: " ... arvokas, ennallistamiskelpoinen tai sijainniltaan ekologisessa verkostossa niin tärkeä, että..."

45 §:ssä olemme yhä sitä mieltä, että kansallispuiston vähimmäispinta-ala voisi olla 1000 ha kuten nytkin, eikä esitetty 3000 ha.

7 luku Luontotyyppien suojelu

66 § Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa myöntäessä

Soveltamisalaan tulee lisätä myös ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja metsänkäyttöilmoitukset sekä MRL:n katu- ja puistosuunnitemat, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

67 § Suojeltujen luontotyyppien luetteloa pitää täydentää myös metsälain puolella ainakin varpukorvilla ja korpirämeillä.

8 luku Eliölajien suojelu

76 § Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä:

Soveltamisalaan tulee lisätä myös ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja metsänkäyttöilmoitukset sekä MRL:n katu- ja puistosuunnitemat, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

LSL olisi esitetyllä tavalla nyt kesähakkuita koskevan EU-tuomioistuimen tuomion 4.3.2021 yhdistetyssä asiassa C-473/19 ja C-474/19 mukainen, mutta tuomion toimeenpano vaatii toimia myös metsälain puolella (rajoitusajat ja alueet).

9 luku Vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

1. Työryhmästä lähteneessä pohjassa kompensaatiovelvoite poikkeusluville astuisi voimaan uudistuksen muun voimaantulon kanssa. Hallituksen esityksessä aikataulu on myöhentynyt siten, että kompensoinnin pilotointi on ensin suoritettava loppuun. Meidän näkemyksemme on, että poikkeuslupiin voi hyvin soveltaa kompensaatiota tässä vaiheessa ja pilotointi auttaa mahdollista kompensoinnin laajennusta muihin tapauksiin.

2. Hyvittämisen kriteereissä olisi vaatimuksena oltava, että uhanalaiseen luontotyyppiin tai lajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitetty saman lajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvien toimenpiteiden siten, että heikennyksestä huolimatta suojelutaso paranee. Tavoitteena tulisi siis olla nettopositiivisuus hyvityksen jälkeen.

3. Kompensaation korvaussuhde on ratkaistava tarkemmalla sääntelyllä myöhemmässä vaiheessa. Hyvittävän toimenpiteen korvaussuhde heikennykseen olisi pääsääntöisesti oltava >10. Vain niissä tapauksissa, kun kompensoitava luontoarvo ei ole uhanalainen ja hyvitykset on tuotettu täysimääräisesti etukäteen voisi korvaussuhde olla 1:1.

4. Lisäksi olisi vielä nostettava esiin kuntien ja valtion maihin liittyvään epämääräisyyteen 11 luvun a § perusteluissa. Huolenamme on, että tämä voi vaarantaa lisäisyysperiaatteen toteutumista. Kaavojen SL, /s ja luo-alueita sekä Metsäpalvelun luontopalvelujen maita ei tule käyttää kompensointiin.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

Katsomme, että täyden korvauksen tasoa ei pidä ylittää.

Maanomistajalle luonnonsuojelutoimenpiteistä maksettava täyden korvauksen periaate perustuslain ympäristöperusoikeuden vastainen. Jokaisen vastuu luonnosta ja monimuotoisuudesta on turvattu perustuslaissa, ja vastuu on voimistunut perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä ja oikeuskäytännössä yleisesti. Luonnon monimuotoisuuden haasteet ovat olleet maanomistajien tiedossa jo vuosikymmenien, joten maanomistajilla ei ole myös luottamuksensuojaan rinnastettavaa oikeutta vaatia täyttä korvausta luonnonsuojelutoimenpiteistä.

Perusoikeudet toteutuisivat paremmin, jos maanomistajalle ei korvattaisi täydenkorvauksen periaatteen mukaan vahinkoja tai realistisemmin luonnonsuojeluun käytettäviä määrärahoja tulisi lisätä merkittävästi niin, että ns. luonnon monimuotoisuusveron kautta jokaisen vastuu luonnosta toteutuisi välillisesti ja oikeudenmukaisesti.

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

Metsälaki

Metsälain avaaminen on välttämätöntä, koska se on nyt luontokadon suurin ongelma.

Metsälain 10 §:ään tulee lisätä ainakin

f) varpukorvet, joiden ominaispiirteitä ovat erirakenteinen kuusivaltainen puusto sekä vaihtelevan varpukasvillisuuden vallitsevuus; sekä

g) korpirämeet, joiden ominaispiirteenä on erirakenteinen yleensä mäntyvaltainen puusto sekä metsä- ja suovarpujen vallitsevuus;

Lisäksi Metsäkeskuksen tulkintasuositukset ovat vuodesta 2004 lähtien vaikuttaneet metsälakikohteiden tulkintaan ja rajauksiin. Joissain kohdissa tulkintasuositukset asettavat metsälakikohteille tiukempia vaatimuksia kuin mitä laista suoraan seuraa. Nämä supistukset, jotka ovat kolmannes Metso-ohjelman laajuudesta, tulee peruuttaa. Metsälain 10 §:n kohteiden pienialaisuuden ja selväräjaisuuden vaatimukset on poistettava.

Kesähakkuita koskevan EUTI:n tuomion 4.3.2021 yhdistetyssä asiassa C-473/19 ja C-474/19 toimeenpano vaatii toimeenpanotoimia metsälain puolella (rajoitusalueet ja -ajat).

Metsälakiin tulee lisätä kansalaisten ja ympäristöjärjestöjen osallistuminen ja muutoksenhaku.

Vesilaki

Vesilain luontotyyppien "luonnontilaisen kaltaisuuden" soveltamisalaa ei tule esitetyllä tavalla supistaa.

Kaivoslaki

Kaikki luonnonsuojelualueet (vanhat ja uudet, valtion ja yksityiset) ja muutkin kuin LSL:lla suojellut Natura 2000 -alueet tulee merkitä 7 §:ään malminetsinnältä kielletyiksi alueiksi.

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Laki merkitsee parannusta varsinkin luontotyyppien suojeluun, mutta ei juurikaan lajeihin. Olennaista olisi avata myös metsälaki, koska metsissä ovat suurimmat luontokatomme ongelmat.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

Ilmastonmuutos ja luontokato kulkevat käsi kädessä, joten on korkea aika lisätä sen hillintä myös LSL:n soveltamisalaan. Sama koskee myös sopeutumista.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Nyt soveltamisala on hyvin suppea (enimmillään muutamia kymmeniä tapauksia vuodessa) ja sitä pitää kokemusten kertyessä laajentaa mm. kaavoitukseen.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

Kyse on nyt hyvin harvinaisista tapauksista. Toiminnanharjoittajan kannalta on parempi saada lupa kompensaatiolla kuin jäädä ilman. Asia vaatii selvityksiä, mutta hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

Kyllä, se on hyvä alku, mutta ei vielä riittävän kattava.

2) muulla tavalla (miten)?

Malminetsintäkiellon tulee olla voimassa heti myös kaikilla vanhoilla suojelualueilla (myös vanhat ja yksityiset) ja Natura 2000 -alueilla.

Seuraavat alueet tulee kokonaan rajata pois malminetsinnästä ja kaivostoiminnasta:

1. Luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitettut luonnonsuojelualueet (LSL 11-12 § , 17 §, 24-25 §) mukaan lukien

2. Erämaa-alueet (Erämaalaki 62/1991) ja kansallispuistot
3. Kaikki Suomen Natura 2000 -alueet (Luontodirektiivi 92/43/ETY)
4. Luonnonsuojelulla suojellut luontotyyppien ja lajien kohteet (29 § ja 47 §)
5. Unescon maailmanperintökohteet (Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi (19/87))
6. Unescon Geopark -kohteet
7. Saamelaiden kotiseutualue (Laki saamelaiskäräjistä (974/1995 4 § ja Suomen perustuslaki)
8. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1995)
9. Vesipuidedirektiivin mukaiset hyvän ja erinomaisen ekologisen tilan vesistöt (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2000/60/EY) yhteisön vesipolitiikan suuntaviivoista) ja vesilaissa (587/2011) määritellyt vesistöt: virtaavat vedet, järvet (VL 1:3 § ja VL 3:2 §)
10. Suomen merialueet ja merenranta-alueet (Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (VMJL 1299/2004, 2 §, 26 c §, 26 d §, 26 h §))
11. Kaikki luokitellut 1-, 2- ja E-luokan pohjavesialueet, jotka on määritelty laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (VMJL 1299/2004, VMJL 1263/2014) ja siihen liittyvässä valtioneuvoston asetuksessa vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006) luvun 2 a mukaisesti. Pohjavesialueita on säädelty myös vesipuidedirektiivissä (2000/60/EY) artikloissa 1, 4, 7 sekä ympäristönsuojelulaissa (527/2014) 17 §, pohjaveden pilaamiskielto.

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

Yleisesti lain valmisteluprosessi oli hyvä. Siinä lähdettiin tutkimuksista ja ilmiöistä ja edettiin vasta sitten pykälämuutoksiin. Näin esitys on tieteellisesti hyvin perusteltu.

Nironen Markku

Härkönen Heikki
Luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piiri ry